

มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับความกตัญญูของประเทศไทย

LEGAL MEASURES ON GRATITUDE IN THAILAND

รุจินันท์ วาธีวัฒนารัตน์^{1*}

RUJINUN WATHREEWATTANARUT^{1*}

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้เป็นบทความวิจัยที่มุ่งประเด็นการนำเสนอเนื้อหาสำคัญที่เกี่ยวกับบทบาทของกฎหมายเพื่อสร้างความกตัญญูต่อสังคมไทย มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาคือ 1) เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับความกตัญญูของไทย 2) เพื่อศึกษาแนวทางการใช้มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับความกตัญญูของไทยในอนาคต การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาวิจัยประกอบด้วย พิพากษาศาลยุติธรรม ทนายความ เจ้าหน้าที่และนักวิชาการที่เกี่ยวข้องกับเด็กและคนชรา คนชรา เด็กซึ่งเป็นบุคคลทั่วไป รวมทั้งสิ้น 101 คน เทคนิคในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างผู้วิจัยใช้เทคนิคสโนบอลล์ ผู้วิจัยทำการศึกษาโดยการวิเคราะห์เอกสาร การสัมภาษณ์ระดับลึก และจากการสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม จากการวิจัยพบว่ามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับความกตัญญูของไทยไม่มีบัญญัติไว้ชัดเจน แต่บัญญัติหลักการไว้ในกฎหมายแพ่ง อาญาและหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องหลักดังกล่าวมีความเกี่ยวพันกับการส่งเสริมความประพฤติดีของบุคคลในการใช้เป็นแนวทางการดำเนินชีวิตในรูปแบบของแนวทางปฏิบัติ ไม่ใช่กฎหมาย คำสั่ง หรือข้อบังคับที่ถูกสร้างขึ้นโดยผู้มีอำนาจสูงสุด ไม่ใช่คำแนะนำทางกฎหมาย ที่ใช้เป็นเครื่องมือสำหรับการดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายอย่างใดอย่างหนึ่งของสังคม ทั้งไม่ได้มีความผูกพันในการตีความ ไม่มีเรื่องสภาพบังคับและบทลงโทษเป็นเครื่องมือในการทำให้บุคคลในสังคมต้องปฏิบัติตามกฎหมายนั้นๆ อย่างไรก็ตามการส่งเสริมและควบคุมความประพฤติของบุคคลในการใช้เป็นแนวทางการดำเนินชีวิตของคนในสังคมไม่สามารถเกิดขึ้นและขับเคลื่อนต่อไปได้หากไม่มีความเชื่อมโยงกับกฎหมาย และควรมีมาตรการทางกฎหมายที่บัญญัติให้หน่วยงานของรัฐเพิ่มมาตรการในการคุ้มครองดูแลผู้สูงอายุให้มีคุณภาพชีวิตที่ดียิ่งขึ้นต่อไป

คำสำคัญ : ความกตัญญู ; กฎหมายกับศีลธรรม ; จริยธรรมเชิงกฎหมาย

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะนิติศาสตร์ สาขาวิชานิติศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา, Assistant Professor, Faculty of Laws, Nakhonratchasima College.

* Corresponding Author, Email: lek9172@gmail.com

Received: Mar 13, 2023, Revised: Apr 28, 2023, Accepted: May 6, 2023

ABSTRACT

This research article that focuses on presenting important contents about the role of law in creating gratitude in Thai society. The objectives of this study were 1) to study the legal measures on gratitude in Thailand and 2) to study the future use of legal measures on gratitude in Thailand. This research was a qualitative research. 101 research samples consisted of Court judges, lawyers, officers and academics who were related to children and the elderly, children and general persons. The researcher conducted data by analyzing documents, in-depth interviews, participatory observation, and non-participatory observation. It was found that the legal measures concerning Thai gratitude are not clearly prescribed. But the principles are stipulated in the civil, criminal and related laws. The principles are related to the promotion of a person's behavior as a way of life in the form of a guideline. It is not a rule, order or regulation created by the highest authority. not legal advice used as a tool for achieving one of the goals of society. Nor is it bound to interpret. There is no coercion and punishment as a tool to make people in society comply with those rules. However, the promotion and control of the behavior of individuals as a way of life of people in the society cannot occur and continue to drive without a connection with the law and there should be legislative measures requiring government agencies to increase measures to protect and take care of the elderly for a better quality of life.

Keywords: Gratitude ; Law And Morality ; Legal Ethics

บทนำ

ปัจจุบันปัญหาผู้สูงอายุในประเทศไทยเป็นเรื่องที่สังคมให้ความสนใจอย่างมาก เพราะมีจำนวนผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากข้อมูลทางสถิติปี พ.ศ.2564 ประเทศไทยเข้าสู่สังคมที่ผู้สูงอายุมากกว่าร้อยละ 20 ของประชากรทั้งประเทศ เป็นสังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์และจะยังคงก้าวไปสู่สังคมสูงวัยระดับสุดยอดในปี พ.ศ.2574 มีประชากรผู้สูงอายุมากกว่าร้อยละ 28 ของประชากรทั้งประเทศ นอกจากสัดส่วนผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้นแล้วยังมีสิ่งบ่งชี้ที่แสดงถึงการก้าวเข้าสู่สังคมสูงวัย คือ ดัชนีการสูงวัย (ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2557) เมื่อเข้าสู่สังคมสูงวัยก็เกิดปัญหาหลายด้าน ทั้งสภาพร่างกาย ระบบการทำงานของอวัยวะจะเสื่อมลงทำให้ผู้สูงอายุต้องพึ่งพาคนอื่นมากขึ้น เกิดปัญหาด้านเศรษฐกิจ และปัญหาด้านจิตใจเกิดความวิตกกังวลกลัวลูกหลานจะทอดทิ้ง (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2564) จากรายงานของสำนักงานสถิติแห่งชาติพบว่าผู้สูงอายุถูกทอดทิ้งไม่ต่ำกว่าหนึ่งล้านคนและจะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจนถึงจุดสูงสุดในปี พ.ศ.2574 สาเหตุที่สำคัญ คือ

การเปลี่ยนแปลงรูปแบบครอบครัวจากครอบครัวขยายกลายเป็นครอบครัวเดี่ยว การเปลี่ยนแปลงอาชีพเกษตรกรรมสู่ภาคอุตสาหกรรมทำให้ผู้ที่เคยดูแลผู้สูงอายุต้องอพยพไปทำงานต่างถิ่น รวมถึงคุณธรรมจริยธรรมของลูกหลานที่ลิ้มความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณ ปัญหาดังกล่าวปรากฏให้เห็นตามสื่อต่างๆ เช่น ปัญหาการกระทำความรุนแรง ปลดปล่อยละเลยผู้สูงอายุ เกิดจากการกระทำของบุคคลในครอบครัวหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ ทำให้ผู้สูงอายุได้รับอันตรายแก่กายและใจ การละเมิดสิทธิและการทอดทิ้งไม่ดูแล (รัชนิ แดงอ่อน, 2562)

ปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นล้วนสอดคล้องกับเรื่องความกตัญญูที่เป็นความรู้สึกภายในจิตใจของแต่ละคนที่แสดงออกมาในรูปแบบที่แตกต่างกัน อาจแสดงออกต่อพ่อแม่ ปู่ย่าตายาย เพราะบทบาทและความสำคัญของความกตัญญูทำให้สถาบันครอบครัวและสังคมมีความผาสุก ครอบครัวเป็นสังคมแรกของมนุษย์ มีพ่อแม่ทำหน้าที่คุ้มครองให้ความปลอดภัยแก่คนในครอบครัว มนุษย์ในยุคแรกมีสภาพความเป็นอยู่ร่วมกันตามธรรมชาติ และสัญชาตญาณรักกฎเกณฑ์มีความเป็นอยู่ไม่ต่างจากสัตว์โดยเฉพาะการควบคุมสังคมใช้กำลังเป็นสำคัญ (กิจบัติ ก้อง

เบญจกุล, 2554) ต่อมาสังคมมีการเปลี่ยนแปลงมีการเกี่ยวดองกันหลายครอบครัวกลายเป็นระบบเครือญาติ มีกฎเกณฑ์ของกฎหมายที่ไม่ได้กำหนดสถานะของคนตามอำเภอใจ แต่มีการยอมรับสถานะที่มีอยู่แล้วในสังคมเรียกว่าชนมธรรมนิยมหรือจารีตประเพณี ความสัมพันธ์ของคนในสังคมแบ่งออกได้เป็นความสัมพันธ์ในลักษณะของการบังคับบัญชาระหว่างผู้ใหญ่กับผู้ย่อย กับความสัมพันธ์ของความร่วมมือระหว่างผู้เสมอกัน (สมยศ เชื้อไทย, 2556) ความสัมพันธ์ที่ฝ่ายหนึ่งมีฐานะเหนือกว่าเริ่มที่สถาบันครอบครัวพ่อแม่เป็นผู้ที่เกิดก่อนเลี้ยงดูให้ความช่วยเหลืออุปการะเลี้ยงดูลูก เมื่อนานเข้าก็เกิดการยอมรับทำให้ผู้ที่เกิดหลังต้องเชื่อฟัง ผู้ใหญ่เกิดอำนาจอันชอบธรรมที่จะปกป้องผู้ย่อย ผู้ย่อยก็เคารพเชื่อฟังผู้ใหญ่ เป็นความสัมพันธ์ระหว่างผู้ใหญ่กับผู้ย่อยกลายเป็นชนบธรรมนิยมประเพณีในครอบครัว แม้จะมีใช้กฎเกณฑ์ที่เป็นรูปธรรมตายตัวใช้บังคับอย่างเคร่งครัดแต่มีการบังคับบัญชาตามกฎหมายเกณฑ์ดังกล่าวในระดับหนึ่ง ต่อมาได้รับเอาอำนาจปกครองบุตรเข้ามาบัญญัติเป็นกฎหมาย บทบาทของความกตัญญูจึงปรากฏเป็นรูปธรรมชัดเจนในรูปแบบของกฎหมาย หากมีการฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามต้องถูกลงโทษ แต่ประเทศไทยก็ยังไม่มีความกตัญญูที่กำหนดหลักเกณฑ์ไว้ชัดเจน เป็นเพียงกฎหมายที่กำหนดสิทธิหน้าที่ของคนในสถาบันครอบครัวเท่านั้น และส่วนที่เป็นแนวปฏิบัติที่ส่งเสริมความประพฤติของบุคคลในการใช้เป็นแนวทางการดำเนินชีวิตในรูปแบบของแนวทางปฏิบัติ ไม่ใช่กฎหมาย คำสั่ง หรือข้อบังคับที่ถูกสร้างขึ้นโดยผู้มีอำนาจสูงสุด เห็นว่าแนวปฏิบัติดังกล่าวเป็นเรื่องที่ประชาชนต้องปฏิบัติตามโดยไม่จำเป็นต้องปฏิบัติแต่สมัครใจปฏิบัติเองเท่ากับเป็นสิ่งที่ประชาชนทุกคนมีจริยธรรมในจิตใจเป็นวัตถุประสงค์อันแท้จริงที่มีใช้เกรงกลัวต่อสภาพบังคับของกฎหมาย ซึ่งมีลักษณะเป็นข้อบังคับที่กำหนดความประพฤติของมนุษย์ถ้าฝ่าฝืนจะถูกลงโทษ (หยุด แสงอุทัย, 2556) เมื่อประเทศไทยไม่มีกฎหมายกตัญญูโดยตรง หากศึกษาบทบาทของกฎหมายที่เกี่ยวกับการส่งเสริมความกตัญญูแล้วใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมให้คนเลือกที่จะปฏิบัติ ตัดสินใจที่จะทำเองด้วยใจสมัครมากกว่าเกรงกลัวต่อสภาพบังคับของกฎหมายจะส่งผลดีต่อสังคมไทยทำให้เกิดความผาสุกในสังคมไทยได้ อีกทั้งยังเป็นการสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 เพราะแผนพัฒนาฯ ฉบับดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อวางรากฐานให้คนไทยเป็นคนที่มีสมบูรณ์ มีคุณธรรมจริยธรรม โดยมีสุขภาวะและสุขภาพที่ดี ครอบครัว

อบอุ่น ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดี เคารพซึ่งกันและกันโดยเฉพาะบิดามารดา (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2555) นอกจากนี้หากพิจารณาจากภูมิคุ้มกันภัยทางสังคมที่ผู้สูงวัยต้องประสบนั้นพบว่าผู้สูงอายุในไทยอยู่ในสถานะลำบากภัยสังคมที่ประสบคือภัยทางด้านจิตใจ ถูกกลั่นแกล้งไม่เอาใจใส่และการจัดการภัยสังคมดังกล่าวยังไม่มีการดำเนินการถึง ร้อยละ 91.4 (เพ็ญจันทร์ ประดับมุขเชอร์เรอร์และคณะ, 2557) จากสภาพปัญหาดังกล่าวจะเห็นว่ามีความหมายที่เกี่ยวกับความกตัญญูของไทยบัญญัติไว้ในกฎหมายแพ่งกฎหมายอาญาหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องเท่านั้นแต่ยังคงมีชาวการทอดทิ้งผู้สูงวัยและผู้สูงวัยเกิดปัญหาในด้านต่างๆ อยู่เรื่อยตามสื่อต่างๆ ดังนั้นนอกจากจะให้ความสำคัญกับมาตรการทางกฎหมายแล้วควรต้องมีการเพิ่มมาตรการบังคับให้รัฐ หน่วยงานของรัฐมีพันธะหน้าที่ดูแลคุ้มครองผู้สูงวัยในประเทศต่อไป จึงมีความจำเป็นยิ่งที่ต้องศึกษามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับความกตัญญูและมุ่งหามาตรการทางกฎหมายในการบังคับให้ผู้เกี่ยวข้องให้ความสำคัญในการดูแลผู้สูงวัยต่อไป

สมมติฐานการวิจัย

กฎหมายเกี่ยวกับความกตัญญูของไทยยังไม่ได้มีการบัญญัติบังคับไว้เป็นรูปธรรมชัดเจน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับความกตัญญูของไทย
2. เพื่อศึกษาแนวทางการใช้มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับความกตัญญูของไทยในอนาคต

ขอบเขตการวิจัย

ผู้วิจัยมุ่งศึกษาดำรงเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความกตัญญูของไทยและต่างประเทศเฉพาะความกตัญญูต่อบิดามารดา ตลอดจนการศึกษามาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับความกตัญญูของ ในปัจจุบันและใช้เป็นแนวทางการใช้มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับความกตัญญูในอนาคตด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกในประเด็นนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมบทบาทของความกตัญญูประเด็นความคาดหวังต่อมาตรการการส่งเสริมกฎหมายเกี่ยวกับความกตัญญูของหน่วยงานภาครัฐและ

ประชาชนและประเด็นมาตรการใหม่ๆ ที่สามารถใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมกฎหมายเกี่ยวกับความกตัญญู

วิธีดำเนินการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาโดยการวิจัยเอกสาร ได้แก่ เอกสารที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายเกี่ยวกับความกตัญญูทั้งแพ่งและอาญา สถานการณ์เกี่ยวกับบทบาทของกฎหมายในการสร้างความกตัญญูในสังคมไทย ปัญหาข้อกฎหมายและมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความกตัญญูของสังคมไทยและต่างประเทศ ผู้วิจัยทำการศึกษากับกลุ่มตัวอย่าง ในการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้พิพากษาศาลยุติธรรม ทนายความ เจ้าหน้าที่และนักวิชาการที่เกี่ยวข้องกับเด็กและคนชรา คนชรา เด็กซึ่งเป็นบุคคลทั่วไป รวมทั้งสิ้น 101 คน เทคนิคในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างผู้วิจัยใช้เทคนิคสโนบอลล์ ผู้วิจัยศึกษาโดยการวิเคราะห์เอกสารการสัมภาษณ์ระดับลึก และจากการสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา เก็บข้อมูลในช่วงเดือนสิงหาคม 2565- มกราคม 2566 ผลการสัมภาษณ์ที่ผ่านการตรวจสอบแบบสามเส้า จะถูกนำไปวิเคราะห์ผลด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา และนำไปใช้ในการสรุปผลต่อไป

สรุปผลการวิจัย

1. บทบาทและความสำคัญของความกตัญญูของคนในสังคมไทยในปัจจุบัน

บทบาทและความสำคัญของความกตัญญูเป็นสิ่งสำคัญในสังคมไทย เพราะความกตัญญูทำให้สถาบันครอบครัวและสังคมมีความมั่นคงเป็นหลักธรรมพื้นฐานที่ทำให้มนุษย์รู้จักหน้าที่อันเหมาะสมของตน เริ่มจากมีความรับผิดชอบต่อตนเอง คนในครอบครัว สังคมและประเทศชาติ ความกตัญญูมี 2 ลักษณะ คือ กตัญญูขั้นสามัญและกตัญญูขั้นสัตบุรุษ (บุษกร วัฒนบุตร และคณะ, 2560) คนที่จะประสบความสำเร็จก้าวหน้าในชีวิตต้องเป็นคนเก่ง คนดีมีความกตัญญู แต่ปัจจุบันความกตัญญูของลูกกำลังลดลงอย่างรวดเร็ว จนมีหลายประเทศต้องออกกฎหมายลูกกตัญญูเพื่อบังคับให้ลูกต้องเลี้ยงดูพ่อแม่ยามชรา เช่น อินเดีย

สิงคโปร์ มีการบัญญัติโทษจำคุก หรือถ้าลูกทอดทิ้งพ่อแม่ให้เกิดความรันทดในสหรัฐอเมริกา มีกฎหมายในทำนองนี้กว่า 30 รัฐ มีบทลงโทษรุนแรงถึงขั้นยึดทรัพย์สินได้ ฝรั่งเศสมีกฎหมายบังคับให้ลูกบุญธรรมต้องกตัญญูต่อพ่อแม่ แคนาดา ยูเครน รัสเซียมีกฎหมายค่าน้ำนมเพื่อบังคับให้ลูกดูแลพ่อแม่ยามแก่เฒ่า จะเห็นว่านานาประเทศล้วนมีกฎหมายกตัญญูเพื่อบังคับให้ลูกกตัญญูต่อพ่อแม่ และลงโทษหนักถึงขั้นยึดทรัพย์สิน แต่เมืองไทยเรามีแค่บังคับกตัญญูแห่งชาติที่เป็นแค่สัญลักษณ์ ยังไม่มีกฎหมายออกมาบังคับโดยตรง แม้จะบัญญัติไว้ในกฎหมายแพ่งและอาญาแต่รัฐควรเพิ่มมาตรการที่เป็นการบังคับให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องตระหนักและส่งเสริมให้มีความสำคัญต่อบทบาทของความกตัญญูเป็นอย่างยิ่งให้มีความชัดเจนและเป็นรูปธรรม

2. ความกตัญญูที่มีลักษณะเป็นกฎหมายของประเทศไทย

2.1 บทบาทของกฎหมายอาญา

กฎหมายอาญาเป็นกฎหมายที่บัญญัติห้ามมิให้มีการกระทำความผิดอย่างใด ผู้ฝ่าฝืนจะต้องได้รับโทษ (เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, 2546) เป็นกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์ลงโทษผู้กระทำความผิด เป็นความผิดเกี่ยวพันระหว่างเอกชนกับรัฐเป็นกฎหมายที่ว่าด้วยความผิดและโทษทางอาญา (อุกฤษ มงคลนาวิน, 2541) การกระทำที่จะถือว่าเป็นความผิดอาญาจะต้องมีกฎหมายบัญญัติไว้โดยแจ้งชัดและเป็นลายลักษณ์อักษรไม่มีผลย้อนหลัง (สุขสมัย สุทธิบัติ, 2555) บทบาทของกฎหมายอาญาที่เกี่ยวกับการสร้างความกตัญญูมีหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องคือ ความผิดฐานทอดทิ้งคนชราตามกฎหมายอาญามาตรา 307 ซึ่งมีหลักว่า ผู้ใดมีหน้าที่ตามกฎหมายหรือตามสัญญา ต้องดูแลผู้ซึ่งพึ่งตนเองมิได้เพราะอายุ ความเจ็บป่วย ภัยหรือจิตพิการ ทอดทิ้งผู้ซึ่งพึ่งตนเองมิได้โดยประการที่น่าจะเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่ชีวิต ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และมาตรา 308 มีหลักว่าถ้าการกระทำเป็นเหตุให้ผู้ถูกทอดทิ้งถึงแก่ความตายหรือรับอันตรายสาหัส ผู้กระทำต้องระวางโทษในมาตรา 290 มาตรา 297 หรือมาตรา 298 บทบัญญัติดังกล่าวเป็นเรื่องลูกเนกรคุณทอดทิ้งพ่อแม่ที่พึ่งตนเองไม่ได้เพราะมีอายุมาก หรือเจ็บป่วย มีกายใจพิการ และเป็นเหตุให้พ่อแม่เกิดอันตรายต่อชีวิตผู้กระทำต้องรับโทษกฎหมายคุ้มครองผู้สูงอายุซึ่งพึ่งพาตนเองไม่ได้ การกระทำคือการทอดทิ้ง ไม่เอาใจใส่ ปล่อยปละละเลย การปล่อยให้พ่อแม่อายุมากพึ่งพาตนเองไม่ได้อยู่ลำพังแล้วหนีไป การทอดทิ้งรวมถึง

การงดเว้นการที่จักต้องกระทำเพื่อป้องกันผลด้วย (ไกรฤกษ์ เกษมสันต์, 2561) ถ้าการการทอดทิ้งเป็นเหตุให้ถึงแก่ความตาย ผู้กระทำต้องรับโทษฐานทำให้ผู้อื่นตายโดยไม่เจตนา (ทวีเกียรติ มินะกนิษฐ, 2560) ถ้าทอดทิ้งพ่อแม่เป็นเหตุให้ได้รับอันตรายสาหัสต้องรับโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงสิบปี และปรับตั้งแต่หนึ่งหมื่นบาทถึงสองแสนบาท ถ้าถึงขั้นฆ่าบุพการีต้องระวางโทษประหารชีวิต เพราะความผิดที่มีความร้ายแรง ซึ่งในอดีตการกระทำที่ผิดศีลธรรมก็มีกฎหมายด้วย (ธัญวรรณ ศรีพุ่ม, 2558) คำว่าบุพการียังเป็นประเด็นที่นักกฎหมายไทยยังมีความเห็นไม่สอดคล้องกันมีความเห็นต่างกันคือ หมายถึงเฉพาะบุพการีที่ชอบด้วยกฎหมายเท่านั้นและผู้ให้กำเนิดและผู้สืบสายโลหิตโดยตรงขึ้นไปจากผู้ให้กำเนิด (อัจฉริยา ชูตินันท์, 2562) นอกจากนี้ในเรื่องของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความกตัญญูยังปรากฏอยู่ในกฎหมายอาชญากรรมอันเป็นกฎหมายที่มีโทษทางอาญา (อรรถชัย วงศ์อุดมมงคล, 2549) เป็นกฎหมายที่มีบทบาทส่งเสริมความกตัญญูคือ หากใครที่อุบการะบิดามารดาที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปก็สามารถนำไปลดหย่อนภาษีได้ อันเป็นมาตรการส่งเสริมให้ประชาชนอุบการะเลี้ยงดูบิดามารดาของตนอีกประการหนึ่งด้วย

2.2 บทบาทของกฎหมายแพ่ง

กฎหมายแพ่งเป็นกฎหมายว่าด้วยสิทธิและหน้าที่ของบุคคล การกระทำผิดทางแพ่งถือเป็นการละเมิดต่อบุคคลที่เสียหายโดยเฉพาะ ไม่ทำให้ประชาชนทั่วไปเดือดร้อนอย่างการกระทำผิดอาญา ส่วนที่เกี่ยวกับกฎหมายแพ่งที่เกี่ยวกับเรื่องของความกตัญญู เบื้องต้นพิจารณาตามกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เรื่องสิทธิและหน้าที่ของบิดามารดาและบุตร เช่น ลูกมีสิทธิใช้ชื่อสกุลของบิดาหรือมารดา ลูกจะฟ้องพ่อแม่ของตนเป็นคดีแพ่งคดีอาญาไม่ได้ เพราะเป็นคดีอาชญากรรม ในเรื่องของหน้าที่ดูแลของบิดามารดานั้น เมื่อมีลูกบิดามารดาจำต้องอุบการะเลี้ยงดูและให้การศึกษาตามสมควรแก่บุตร บุตรซึ่งยังไม่บรรลุนิติภาวะต้องอยู่ใต้อำนาจปกครองของบิดามารดา เมื่อบิดามารดาแก่ชราลงบุตรก็จำต้องอุบการะเลี้ยงดูบิดามารดาด้วย

2.3 กฎหมายเกี่ยวกับความกตัญญูของต่างประเทศ

ในยุคที่จีนยังเป็นประเทศคอมมิวนิสต์เต็มรูปแบบทางการเงินได้วางกฎที่เรียกว่า “สามชั่ว” คือถ้าจะรักชอบพอหรือแต่งงานให้ดูใจกันชั่วๆ เพราะมีปัญหาเรื่องจำนวนประชากรที่มีจำนวนมาก จึงมีความจำเป็นต้องหาทางชะลอการเกิด แต่นโยบายดังกล่าวไม่ได้ผลทางการเงินจึงออกกฎหมายให้สาม

ภรรยาหนึ่งคู่มีบุตรได้เพียงคนเดียว กฎดังกล่าวทำให้เกิดปัญหา มาก เพราะครอบครัวคนจีนนิยมการมีบุตรชาย เมื่อลูกเป็นบุตรสาวก็จะถูกนำไปทิ้งหรือการทำลายชีวิตเด็กหญิงตั้งแต่แรกคลอด ปัจจุบันจีนกำลังประสบปัญหาที่มีประชากรสูงวัยในอัตราที่สูง และสภาพสังคมมีการปรับเปลี่ยนระบบเศรษฐกิจไปสู่การค้าเสรีและทุนนิยม ทำให้คนจีนรุ่นใหม่ละทิ้งครอบครัวในชนบทไปทำงานในเมือง ขณะที่คนแก่ยังคงใช้ชีวิตเช่นเดิม เกิดช่องว่างระหว่างคนสองวัย พ่อแม่กับลูกหลานเริ่มห่างเหินกัน ทางการเงินจึงออกกฎหมายฉบับใหม่เรียกกันว่า “กฎหมายกตัญญู” บัญญัติให้ลูกที่มีพ่อแม่อายุ 60 ปีขึ้นไปต้องกลับไปเยี่ยมพ่อแม่และให้ความอุปการะในเรื่องเงินทอง ดูแลสุขภาพร่างกายและใจให้ความช่วยเหลือในเรื่องอื่นๆ (ประภัสสร เสวิกุล, 2556)

กฎหมายกตัญญูของจีนกำหนดให้ลูกกลับบ้านไปเยี่ยมพ่อแม่อย่างสม่ำเสมอ บริษัทต้องให้ลูกจ้างลางานเพื่อกลับบ้านไปเยี่ยมพ่อแม่ แต่มีได้กำหนดแน่ชัดว่าต้องกลับบ้านเดือนละกี่ครั้ง ไม่กำหนดโทษทางอาญาแต่ให้ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้พิพากษามีคดีแม่ชาวจีนฟ้องลูกชื้อหาทอดทิ้ง ศาลตัดสินให้ลูกจ่ายค่าบำรุงรักษา และต้องกลับมาเยี่ยมแม่ที่บ้านทุกๆ 2 เดือน (สรวง สิทธิสมาน, 2563) ตามหลักความกตัญญูที่จีนเน้นย้ำคือการฝึกให้คนอยู่ในจารีตเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม เริ่มจากการเป็นบุตรที่ดีของบิดามารดาก่อน เลี้ยงดูปรนนิบัติ เคารพเชื่อฟัง อยู่ใกล้ชิดบิดามารดา มีครอบครัวและสืบทายาทสกุล การบอกกล่าวตักเตือนเมื่อทำผิด การจัดพิธีศพและไว้อาลัย เมื่อพ่อแม่เสียชีวิต (อภิชาติ คำพวง, 2563)

3. การปฏิบัติตามหลักความกตัญญูในฐานะเป็นเครื่องส่งเสริมให้เกิดสันติภาพในสังคม

วิธีการปฏิบัติตามหลักความกตัญญูในฐานะเป็นเครื่องส่งเสริมให้เกิดสันติภาพขึ้นในสังคมพิจารณาตามหลักพุทธปรัชญาเถรวาท คือการตอบแทนบุญคุณบุพการีด้วยการเลี้ยงดูท่าน เมื่อให้กำเนิดลูกพ่อแม่ก็จะดูแลอย่างดีไม่ทอดทิ้งลูก ลูกก็พึงปฏิบัติกตัญญูต่เวทีตาแก่บิดามารดา เช่นกัน เช่น เลี้ยงท่านตอบแทนบุญคุณ ช่วยงาน ดำรงวงศ์สกุล (พระมหาสาธิต สุภระเมธี (เดินชาบัน), 2560) การบำรุงเลี้ยงดูที่ได้รับการยกย่องว่าอยู่ในขั้นสูงสุดคือ การที่บุตรทำให้บิดามารดาได้ดำรงมั่นอยู่ในศรัทธาสัมปทา จากสัมปทา และปัญญาสัมปทา (พระมหาศุภชัย สุโสภาโส, 2560)

ด้านความกตัญญูต่เวทีของคนไทย เริ่มด้วยปรนนิบัติทั้งกายและใจ การบวชเพื่อทดแทนคุณ ช่วยทำงาน เชื่อฟัง

ประพุดิตนให้เหมาะสมเมื่อท่านสิ้นชีวิตไปแล้วก็ตั้งใจทำ
ฌาปนกิจศพ นอกจากนี้คนไทยยังกำหนดให้มีวันสำหรับเชิดชู
แสดงถึงความสำคัญของบิดามารดา เช่น วันแม่แห่งชาติ วันพ่อ
แห่งชาติ และเรื่องของคุณค่าของความกตัญญูจากงานวิจัยพบว่า
เป็นบ่อเกิดแห่งคุณค่าแก่ผู้ที่เป็นไปปฏิบัติอย่างแท้จริง โดยเริ่ม
จากคุณค่าต่อผู้ปฏิบัติเองที่มีความสุขความเจริญได้รับการ
สรรเสริญ เมื่อเกิดสภาวะที่ขาดความกตัญญู ทำให้เกิดผล
เสียหายหลายด้าน เช่น การทำร้ายหรือฆ่าบิดามารดา การ
ทอดทิ้งบิดามารดา วิธีปฏิบัติตนตามหลักกตัญญูทศวิถีที่สำคัญ
อีกวิธีหนึ่งคือการดูแลบิดามารดาตามแนวทางพระพุทธศาสนา
สามารถกระทำได้ทั้งการบำรุงกายและใจ (พระเทพรัตนสุธี,
2557) วิธีการตอบแทนคุณของบิดามารดาทำได้โดยการประกาศ
คุณและการตอบแทนคุณ ในเรื่องการดูแลบิดามารดาตามหลัก
คำสอนของศาสนามีงานวิจัยเรื่องการดูแลบิดามารดาสูงอายุตาม
หลักคำสอนในพุทธศาสนาของครอบครัวไทยพุทธพบว่า คำสอน
ในพระพุทธศาสนามีผลต่อแนวคิดในการดำเนินชีวิตของคนไทย
พุทธโดยเฉพาะหลักธรรมในการดำเนินชีวิตสำหรับการดูแลบิดา
มารดาสูงอายุ เช่นแนวคำสอนเรื่องภาวนา 4 (สมบุรณ์ วัฒนธรรม,
2560) การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมควรเริ่มตั้งแต่สถาบัน
ครอบครัวและปลูกฝังตั้งแต่ยังเป็นผู้เยาว์ หลักธรรมที่ใช้ใน เช่น
หลักศีล 5 หลักสังคหวัตถุ 4 หลักอิทธิบาท 4 แนวทางการ
ปลูกฝังคุณธรรม แบ่งเป็น 4 ด้าน คือ กตัญญูทศวิถี ความมี
ระเบียบวินัย ความสามัคคีและหน้าที่และความรับผิดชอบ
(อนุสรณ์ ปรกโม และคณะ, 2563)

3. จุดอ่อนที่ก่อให้เกิดการบังคับใช้กฎหมายเพื่อสร้าง ความกตัญญูต่อสังคมไทย

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความกตัญญูได้มีการบัญญัติเป็น
กฎหมายเกี่ยวกับการทอดทิ้งคนชรา สิทธิและหน้าที่ของบิดา
มารดาการเลี้ยงดูบิดามารดาตามกฎหมายอาญา แพ่ง กฎหมาย
คุ้มครองผู้บริโภค กฎหมายภาษี กฎหมายผู้สูงอายุ เป็น
บทบัญญัติที่ให้ความช่วยเหลือแก่ผู้สูงอายุ เช่น การให้คำแนะนำ
ดำเนินการที่เกี่ยวข้องในทางคดี การแก้ไขปัญหาครอบครัว และ
การออกอนุบัญญัติ คือ ประกาศกระทรวงการพัฒนาสังคมและ
ความมั่นคงของมนุษย์เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการและ
เงื่อนไขการคุ้มครอง การส่งเสริม และการสนับสนุนการช่วยเหลือ
ผู้สูงอายุซึ่งได้รับอันตรายจากการทารุณกรรม หรือแสวงหา
ประโยชน์โดยมิชอบด้วยกฎหมายหรือถูกทอดทิ้ง และการให้
คำแนะนำดำเนินการอื่นที่เกี่ยวข้องในทางแก้ไขปัญหาคู่ครอบครัว

แต่ยังไม่มีความชัดเจนในทางปฏิบัติ เนื่องจากปัจจุบันมุ่งคุ้มครอง
และกำหนดวิธีการช่วยเหลือผู้สูงอายุที่ถูกทารุณกรรมเท่านั้น มิได้
มีการคุ้มครองกรณีถูกแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบด้วยกฎหมาย
(กวิสรา ต้นชู, 2563)

สิ่งที่สังคมต้องให้ความสำคัญเพื่อให้เกิดการบังคับใช้
กฎหมายเนื่องจากปัจจุบันสังคมไทยก้าวเข้าสู่สังคมสูงวัยเต็มตัว
การเปลี่ยนแปลงของสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจล้วนส่งผล
กระทบต่อชีวิตของผู้สูงวัยโดยเฉพาะเรื่องของการทอดทิ้ง อัน
เป็นจุดอ่อนที่ควรเร่งให้เกิดกฎหมายเพื่อที่จะคุ้มครองผู้สูงวัย
สอดคล้องกับงานวิจัยที่เกี่ยวกับการสร้างภูมิคุ้มกันภัยทางสังคม
ให้แก่ผู้สูงอายุของเพ็ญจันทร์ ประดับมุข – เซอร์เรอร์และคณะ
(2557) มาตรการแนวทางในการป้องกัน การคุ้มครอง การ
ช่วยเหลือผู้สูงอายุที่เหมาะสมในการคุ้มครองภัยทางสังคมให้แก่
ผู้สูงอายุจึงควรดำเนินการในหลายมิติควบคู่กันทั้งมาตรการระดับ
นโยบายและระดับหน่วยปฏิบัติการ มาตรการระดับนโยบาย
เช่น จัดให้มีองค์กรหรือมาตรการเฉพาะในเชิงการคุ้มครองสิทธิ
และการคุ้มครองภัยทางสังคมอย่างจริงจังเพื่อให้มีการพัฒนาเชิง
ระบบอย่างต่อเนื่อง ดูแลงานด้านผู้สูงอายุแบบครบทุกมิติมี
การบูรณาการกับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ให้มีพระราชบัญญัติ
เพิ่มเติมความหมายของความรุนแรงในครอบครัว ให้หมายรวมถึง
ความรุนแรงที่เกี่ยวกับทางทรัพย์สิน เนื่องจากในพระราชบัญญัติ
คุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550
เร่งรัดให้มีกฎหมายและแนวปฏิบัติในการคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิ
ของผู้สูงอายุ กฎหมายดังกล่าวให้มีการบัญญัติให้เป็นหน้าที่ของ
บุคคลที่มีหน้าที่ต้องเกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ เช่น แพทย์ ทันตแพทย์
จิตแพทย์ พยาบาล นักสังคมสงเคราะห์ มีหน้าที่แจ้งการพบหรือ
เชื่อว่าจะมีการใช้ความรุนแรงต่อผู้สูงอายุต่อหน่วยงานที่ดูแล
จัดการเรื่องผู้สูงอายุ พนักงานเจ้าหน้าที่ เจ้าพนักงานฝ่าย
ปกครองหรือตำรวจ รวมทั้งบัญญัติกฎหมายให้ความคุ้มครองแก่
ผู้ที่แจ้งให้พ้นจากความรับผิดชอบทั้งทางแพ่งและทางอาญา ด้วยเหตุ
ที่ว่าภัยทางสังคมของผู้สูงอายุเกิดในครอบครัวเป็นส่วนใหญ่
ส่วนมาตรการระดับหน่วยปฏิบัติการ เช่น จัดให้มีโครงการเพื่อ
ส่งเสริมค่านิยมในการอยู่ร่วมกันในครอบครัวกับผู้สูงอายุ
การณรงค์ให้เห็นคุณค่าของผู้สูงอายุ เสริมสร้างสัมพันธภาพที่ดี
ในครอบครัว จัดให้มีโครงการส่งเสริมให้มีการรวมกลุ่มของคน
ต่างวัย

4. สิ่งที่เป็นแรงกระตุ้นให้มีกฎหมายกตัญญู

จากปัญหาการที่ลูกทำร้ายพ่อแม่สูงวัยจนได้รับบาดเจ็บหรือเสียชีวิต การทอดทิ้ง เป็นสิ่งที่ทุกภาคส่วนไม่ควรมองข้ามและมุ่งหาวิธีแก้ปัญหาให้ตรงจุด ด้วยการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรม การรับรู้ รวมถึงโรคต่างๆ ที่เกิดกับบิดามารดาสูงวัยให้บุตรหลานรับรู้ และผู้ดูแลต้องพาพ่อแม่ไปปรึกษาแพทย์เพื่อรักษาที่ตรงจุด รวมถึงการทำร้ายพ่อแม่เพราะฤทธิ์ของยาเสพติด ทางแก้ปัญหาคือ ต้องพาลูกหลานไปรักษาให้หายเพื่อให้กลับมาดูแลผู้ให้กำเนิด สุดท้ายคือบุตรหลานปฏิเสธดูแลพ่อแม่เพราะขาดศีลธรรม มักพบในกรณีพ่อแม่ปกติไม่เจ็บป่วยแต่ถูกลูกหลานปล่อยปละละเลยอาจเข้าข่ายอกตัญญู การแก้ปัญหาต้องย้อนกลับมาที่การปลูกฝังเรื่องศีลธรรม อาจจะต้องขอความร่วมมือจากสถานศึกษาในการอบรมเรื่องนี้เป็นพิเศษ

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้นประเทศไทยต้องให้ความสนใจบทบาทของกฎหมายกับปัญหาต่างๆ เพื่อใช้เป็นสิ่งกระตุ้นให้มีกฎหมายเกี่ยวกับความกตัญญูเพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติให้เกิดความสงบสุขของสังคม อันเป็นข้อตกลงของคนในสังคมที่จะสร้างกฎกติกาเพื่อให้สมาชิกทุกคนต้องปฏิบัติตาม จะมีบทบัญญัติการลงโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืนกฎระเบียบนั้นซึ่งเรียกว่า “กฎหมาย” กฎระเบียบสังคมจะทำให้สังคมดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคง ผู้ปฏิบัติหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมายมีแนวทางในการใช้วิธีการในการแก้ปัญหา แต่ผู้ปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวมีบทบาทสำคัญที่จะทำให้องค์กรดำรงอยู่อย่างมั่นคงตามกฎหมาย ระเบียบสังคม ผู้บังคับใช้ต้องมีความเที่ยงธรรม ไม่เลือกปฏิบัติกฎระเบียบดังกล่าวจะได้รับการเคารพขึ้นอยู่กับการปฏิบัติของคนทุกคนในสังคมที่ต้องมีความรู้ความเข้าใจวัตถุประสงค์ของกฎระเบียบและมีความรู้ในการปฏิบัติให้สอดคล้องตามระเบียบนั้น

สิ่งที่เป็นแรงกระตุ้นให้มีกฎหมายกตัญญูที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ การศึกษาแนวทางการส่งเสริมความกตัญญูในสังคมไทย คือ การส่งเสริมสร้างความกตัญญูระบบครอบครัว โดยการนำหลักกตัญญูมาเป็นกรอบเพื่อสร้างจิตสำนึกสมาชิกของครอบครัวให้มีความรักต่อกัน การส่งเสริมกตัญญูในระบบการศึกษา คืออาจารย์กับศิษย์ ไม่ควรเน้นการพัฒนาเพื่อความสำเร็จในวิชาชีพโดยปราศจากพื้นฐานทางศีลธรรม หากนำหลักกตัญญูไปประยุกต์ใช้จะทำให้เกิดจิตสำนึกในความสำคัญของระบบต่างๆ ประเทศก็อยู่อย่างมีความสุข (สุวรรณธาสิมและคณะ, 2562) รูปแบบในการปลูกฝังความกตัญญูควรมี

การปลูกฝังตั้งแต่บุตรยังมีอายุน้อย ตัวอย่างรูปแบบการปลูกฝังความกตัญญูสำหรับนักเรียน คือ ความกตัญญูทวดที่ต่อบิดามารดา ครู ญาติ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์และสิ่งแวดล้อมสามารถสร้างเป็นรูปแบบได้องค์ความรู้เป็นรูปแบบการปลูกฝังความกตัญญูโดยการตอบแทนบุญคุณผู้มีพระคุณ มีความรับผิดชอบตนเองและผู้อื่นไม่เห็นแก่ตัว (สำราญ สามเพชรเจริญ, 2560)

อภิปรายผลการวิจัย

เมื่อได้ศึกษาวิจัยเรื่องมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับความกตัญญูของไทยพบว่ามีความหมายแพ่งและอาญาที่บัญญัติเกี่ยวกับความกตัญญูในการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบให้ลูกต้องดูแลพ่อแม่ และมีการส่งเสริมในวิธีการดำเนินชีวิตของคนในปัจจุบัน เพื่อให้ลูกหลานให้ความสำคัญกับบิดามารดาทั้งกายและใจ โดยเริ่มตั้งแต่เยาว์วัย ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วนควรให้ความสำคัญในเรื่องของความกตัญญูโดยเน้นการปลูกฝังความกตัญญูตั้งแต่เด็กให้เป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตในการปฏิบัติตามแทนที่จะเลือกปฏิบัติเพราะเป็นกฎหมาย อย่างไรก็ตามในการปลูกฝังและกำหนดแนวปฏิบัติอาจยังไม่เพียงพอต่อการสร้างความกตัญญู ดังนั้นต้องใช้บทบาทของกฎหมาย กฎ กติกา ระเบียบข้อบังคับมากำหนดหรือส่งเสริมการสร้างความกตัญญูให้เกิดในสังคมไทย เพื่อเป็นการตอบแทนบุญคุณของบิดามารดาไม่ปล่อยปละละเลยท่านให้อยู่ลำพัง หมั่นดูแลท่านทั้งกาย ทุกภาคส่วนควรให้ความสำคัญเพื่อให้เกิดความผาสุกในประเทศชาติต่อไป ในส่วนที่เป็นข้อปฏิบัติของการเป็นบุตรกตัญญูของต่างประเทศเช่นจีน ที่น่าจะใช้เป็นแนวทางในการกำหนดกฎเกณฑ์หรือข้อบังคับ เช่น การเลี้ยงดูปรนนิบัติ เคารพเชื่อฟัง การมีครอบครัวและสืบทายาทสกุล การบอกกล่าวตักเตือนเมื่อทำผิด การจัดพิธีศพและไว้อาลัย

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

ข้อเสนอแนะจากการศึกษา

เมื่อได้มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับความกตัญญูอันเป็นส่วนหนึ่งของกฎหมายภายใต้บรรทัดฐานที่ต้องปฏิบัติร่วมกันของคนในสังคมแล้ว รัฐหน่วยงานของรัฐควรสร้างมาตรการในการบังคับให้ส่วนงานที่เกี่ยวข้องให้ความคุ้มครองดูแลผู้สูงวัย และ

ขณะเดียวกันก็ส่งเสริมพัฒนาให้ประชาชนเคารพกฎหมาย และปฏิบัติตามแนวปฏิบัติตามแนวทางดังกล่าวด้วยความสมัครใจ ย่อมเกิดขึ้นได้ แต่ถ้ามีการประเมินผลการปฏิบัติแล้วไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ ก็จำเป็นต้องสร้างสร้างหลักเกณฑ์ที่เป็นกฎหมาย หรือแก้ไขกฎหมายที่มีอยู่หรือเกี่ยวข้องให้มีข้อบังคับต้องปฏิบัติตามในเรื่องของความกตัญญูโดยตรง เพราะสังคมอาศัยแต่เพียงแนวปฏิบัติไม่อาจเป็นหลักประกันว่าบิดามารดาผู้สูงอายุจะไม่ถูกทอดทิ้ง และสนับสนุนให้เกิดการบังคับตามกฎหมายต่อไป การใช้กฎหมายอันมีสภาพบังคับเคร่งครัด อาจไปกระตุ้นแนวทางปฏิบัติดังกล่าวให้เกิดความกตัญญูซึ่งถือว่าเป็นช่องทางหนึ่งที่เป็นการสร้างจริยธรรมให้กับประชาชนได้ ก่อให้เกิดสภาพบังคับในตัวของมันเองด้วยความสมัครใจของลูก ด้วยเหตุนี้การนำกฎหมายที่มีอยู่มาปรับใช้กับบริบทของสังคมก็จะทำให้แนวทางการปฏิบัติที่มีอยู่แล้วใช้ได้จริงและมีประสิทธิภาพต่อไป และรัฐ หน่วยงานของรัฐต้องมีมาตรการทางกฎหมายที่บังคับให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องมีหน้าที่ดูแลส่งเสริมผู้สูงอายุในประเทศ เช่น นำแนวคิดของต่างประเทศมาใช้

ในการคุ้มครองผู้สูงอายุตามแนวคิดของออสเตรเลียมีมาตรการเพื่อคุ้มครองผู้สูงอายุจัดสวัสดิการและการคุ้มครองผู้สูงอายุจากการทารุณกรรมภายใต้การควบคุมของกระทรวงครอบครัวและบริการชุมชน จัดสวัสดิการเงินบำนาญดูแลทางสาธารณสุข (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2548) และต้องกำหนดให้มีมาตรการในการให้คำแนะนำดำเนินการอื่นที่เกี่ยวข้องในทางแก้ไขปัญหาคอร์เบรร์ ที่ยังไม่มีชัดเจนในทางปฏิบัติ เพราะมุ่งคุ้มครองและกำหนดวิธีการช่วยเหลือผู้สูงอายุที่ถูกทารุณกรรมเท่านั้น มิได้มีการคุ้มครองกรณีถูกแสวงหาประโยชน์ โดยมีขอบด้วยกฎหมายตามงานวิจัยของ กวิสรา ต้นชู (2563)

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาค้างต่อไป

ควรมีการขยายขอบเขตของประชากรในการวิจัยเพื่อศึกษาประชากรในกลุ่มที่กว้างขึ้น และควรนำปัจจัยที่คาดว่าจะมีความสัมพันธ์กับการใช้เป็นแนวทางในการบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับความกตัญญู

เอกสารอ้างอิง

- [1] กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2564). ปัญหาของผู้สูงอายุมีอะไรบ้าง. สืบค้นเมื่อ 20 กันยายน 2564. จาก <http://www.dop.go.th/th/know/15/461>.
- [2] กวิสรา ต้นชู. (2563). การคุ้มครองสิทธิของผู้บริโภคที่เป็นผู้สูงอายุ. *วารสารบัณฑิตศึกษานิติศาสตร์*, 13(1), 15-27.
- [3] กิจบติ ก้องเบญจกุล. (2554). *หลักกฎหมายมหาชน*. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- [4] เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. (2546). *คำอธิบายกฎหมายอาญาภาค 1*. กรุงเทพฯ: จีระวิชาการพิมพ์.
- [5] ไกรฤกษ์ เกษมสันต์. (2561). รวมคำบรรยายภาคหนึ่ง สมัยที่ 71 ปีการศึกษา 2561 *กฎหมายอาญา*. กรุงเทพฯ: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา.
- [6] ทวีเกียรติ มินะกนิษฐ. (2560). *กฎหมายอาญา ภาคความผิด*. (พิมพ์ครั้งที่ 12 แก้ไขเพิ่มเติม). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- [7] ธัญวรรณ ศรีพุ่ม. (2558). *ขอบเขตบุคลากรในประมวลกฎหมายอาญา ศึกษากรณีการตั้งครุฑแทน*. ในวิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- [8] บุษกร วัฒนบุตร และคณะ. (2560). คนดีที่มีความกตัญญูบนพื้นฐานพระพุทธศาสนา. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*, 5 (พิเศษ), 77-86.
- [9] ประภัสสร เสวิกุล. (2556). กฎหมายกตัญญู. สืบค้นเมื่อ 20 มีนาคม 2564. จาก <https://www.komchadluek.net/news>.
- [10] พระเทพรัตนสุธี. (2557). การดูแลบิดามารดาตามแนวทางพระพุทธศาสนา. *วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ สาขามนุษย์และสังคมศาสตร์*, 1(2), 65-74.
- [11] พระมหาศุภชัย สุโสภาโส. (2560). การศึกษาเชิงวิเคราะห์วิธีการปฏิบัติตนตามหลักกตัญญูทศวิถีในพุทธปรัชญาเถรวาทของคนไทย. *วารสารพุทธศาสตร์ศึกษา*, 8(1), 50-61.

- [12] พระมหาสากล สุภรเมธี (เดินชาบัน). (2560). ความกตัญญูทศเวทิตาธรรมเป็นเครื่องส่งเสริมให้เกิดสันติภาพในสังคม. *วารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์*, 1(2), 27-35.
- [13] เพ็ญจันทร์ ประดับมุข – เซอร์เรอร์และคณะ. (2557). *การสร้างภูมิคุ้มกันภัยทางสังคมให้แก่ผู้สูงอายุ*. กรุงเทพฯ: บริษัท Golden time Printing จำกัด.
- [14] มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.
- [15] รัชนิ แดงอ่อน. (2562). มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการกระทำความรุนแรงต่อผู้สูงอายุ กรณีฉ้อโกงผู้สูงอายุ ศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายไทยและสหรัฐอเมริกา. *วารสารการเมือง การบริหารและกฎหมาย*, 11(2), 59-89.
- [16] ลม เปลี่ยนทิศ. (2557). กฎหมายลูกกตัญญู. สืบค้นเมื่อ 20 มีนาคม 2564. จาก <https://www.thairath.co.th/content/403578>.
- [17] ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2557). *ประชากรสูงอายุไทย:ปัจจุบันและอนาคต*. กรุงเทพฯ: มปท.
- [18] สมบูรณ์ วัฒนะ. (2560). การดูแลบิดามารดาสูงอายุตามหลักคำสอนในพระพุทธศาสนาของครอบครัวไทยพุทธ. *วารสารมหาวิทยาลัยนเรศวร*, 10(2), 67-80.
- [19] สมยศ เชื้อไทย. (2556). *ความรู้กฎหมายทั่วไป คำอธิบาย วิชากฎหมายแพ่ง : หลักทั่วไป*. (พิมพ์ครั้งที่ 19). กรุงเทพฯ : วิญญูชน.
- [20] สรวง สิทธิสมาน. (2563). ความกตัญญูจากวัฒนธรรมสู่กฎหมายเพื่อสร้างแรงขับเคลื่อนให้ประเทศจีน. สืบค้นเมื่อ 20 มีนาคม 2564. จาก <https://adaybulletin.com/know-mahamangkorn-gratitude-law/53904>.
- [21] สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2548). สืบค้นเมื่อ 20 มีนาคม 2564. จาก www.lawreform.
- [22] สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2555). *พลเมืองในระบอบประชาธิปไตย*. กรุงเทพฯ : สำนักการพิมพ์สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- [23] สำราญ สามเพชรเจริญ และคณะ. (2560). รูปแบบการปลูกฝังความกตัญญูทศเวทิตาสำหรับนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดนครปฐม. *วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์*, 13(พิเศษ), 270-278.
- [24] สุขสมัย สุทธิบัติ. (2555). *กฎหมายอาญา ภาค 1*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- [25] สุวรรณฐา ลิ้มและคณะ. (2562). แนวทางส่งเสริมกตัญญูทศเวทิตาในสังคมไทย. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*, 7(2), 424-434.
- [26] หยุต แสงอุทัย. (2556). *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป*. (พิมพ์ครั้งที่ 19). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- [27] อนุสรณ์ ประกโม และคณะ. (2563). แนวทางการปลูกฝังคุณธรรมแก่เยาวชนของศูนย์อบรมคุณธรรมค่ายพุทธบุตร วัดหนองเล็ง อำเภอดำรงวิทยารัษฎา จังหวัดยะลา. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*, 8(4), 1404-1417.
- [28] อภิชาติ คำพวง. (2563). คติด้านความกตัญญูในวัฒนธรรมจีน : ภาพสะท้อนจริยธรรมจีนผ่านสำนวน. *วารสารมนุษยศาสตร์สาร*, 21(1), 137-157.
- [29] อรรถชัย วงศ์อุดมมงคล. (2549). *การใช้มาตรการอื่นแทนโทษทางอาญา:ศึกษาเฉพาะกรณีความผิดบางประการ*. ในวิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- [30] อัจฉริยา ชูตินันท์. (2562). นิติวิธีในการตีความกฎหมายอาญาของประเทศไทย. *วารสารสุทธิปริทรรศน์*, 33(107), 247-261.
- [31] อุกฤษ มงคลนาวิน. (2541). *กฎหมายเบื้องต้นสำหรับประชาชน*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เดือนตุลา.